

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.147:37.013.42:004

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20385465>

Розвиток гнучких навичок (soft skills) у студентів технічних спеціальностей під час вивчення гуманітарних дисциплін

Шкорубська Юлія Євгеніївна,

старший викладач кафедри іноземної філології та перекладу,

Державний торговельно-економічний університет /

Київський національний торговельно-економічний університет,

м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-1929-2907>

Прийнято: 05.05.2026 | Опубліковано: 25.05.2026

***Анотація:** У статті досліджено проблему розвитку гнучких навичок (soft skills) у студентів технічних спеціальностей у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Актуальність роботи зумовлена зростанням вимог сучасного ринку праці до рівня сформованості надпрофесійних компетентностей, що забезпечують ефективну комунікацію, адаптивність, критичне мислення та здатність до командної взаємодії. Водночас у системі технічної освіти спостерігається недостатня інтеграція цілеспрямованого розвитку soft skills у зміст навчальних дисциплін гуманітарного циклу, що потребує наукового обґрунтування педагогічних підходів до вирішення цієї проблеми. **Мета** дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та систематизації підходів до розвитку гнучких навичок у студентів технічних спеціальностей у процесі гуманітарної підготовки, а також у визначенні педагогічних умов і методів їх ефективного формування. **Методи** дослідження включають теоретичний аналіз наукової літератури, узагальнення, систематизацію та*

порівняльний аналіз сучасних педагогічних підходів до розвитку *soft skills* у вищій освіті. Використано міждисциплінарний підхід для розгляду взаємозв'язку гуманітарної та технічної підготовки. **Результати** дослідження показали, що гуманітарні дисципліни мають значний потенціал у формуванні гнучких навичок завдяки своїй комунікативній, рефлексивній та ціннісній спрямованості. Визначено ключові педагогічні підходи до розвитку *soft skills*, зокрема інтерактивний, проєктний, дискусійний та цифровий. Обґрунтовано ефективність використання цифрових технологій для моделювання професійних ситуацій, організації співпраці та розвитку саморегуляції студентів. Систематизовано педагогічні умови, що забезпечують результативність процесу, а саме: міждисциплінарна інтеграція змісту навчання, активізація навчальної діяльності студентів та орієнтація на практичне застосування знань. **Висновки** свідчать, що розвиток гнучких навичок у студентів технічних спеціальностей є ефективним за умови комплексної реалізації визначених педагогічних підходів і методів у межах гуманітарної підготовки. Отримані результати підтверджують необхідність інтеграції *soft skills* у структуру навчальних дисциплін та подальшого вдосконалення педагогічних технологій їх формування. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою ефективності запропонованих умов та розробленням інструментів оцінювання рівня сформованості гнучких навичок у студентів технічного профілю.

Ключові слова: гнучкі навички, технічна освіта, гуманітарні дисципліни, педагогічні умови, інтерактивне навчання, цифрові технології, компетентнісний підхід, вища освіта.

Developing soft skills in technical students through humanities education

Yuliia Shkorubska,

Senior Lecturer at the Department of Foreign Philology and Translation,
State University of Trade and Economics /

Kyiv National University of Trade and Economics,

Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1929-2907>

Abstract: *The article investigates the problem of developing soft skills in students of technical specialties in the process of studying humanitarian disciplines. The relevance of the work is due to the increasing requirements of the modern labor market for the level of formation of supra-professional competencies that ensure effective communication, adaptability, critical thinking and the ability to team interaction. At the same time, the technical education system observes insufficient integration of the targeted development of soft skills into the content of academic disciplines of the humanitarian cycle, which requires scientific substantiation of pedagogical approaches to solving this problem. The **purpose** of the study is to theoretically substantiate and systematize approaches to the development of soft skills in students of technical specialties in the process of humanitarian training, as well as to determine pedagogical conditions and methods for their effective formation. The research **methods** include theoretical analysis of scientific literature, generalization, systematization and comparative analysis of modern pedagogical approaches to the development of soft skills in higher education. An interdisciplinary approach was used to consider the relationship between humanitarian and technical training. The **results** of the study showed that the humanities disciplines have significant potential in the formation of soft skills due to their communicative, reflective and value orientation. Key pedagogical approaches to the development of soft skills were identified, in particular interactive, project-based, discussion and digital. The effectiveness of the*

*use of digital technologies for modeling professional situations, organizing cooperation and developing student self-regulation was substantiated. Pedagogical conditions that ensure the effectiveness of the process were systematized, namely: interdisciplinary integration of the content of training, activation of students' educational activities and orientation on the practical application of knowledge. The **conclusions** indicate that the development of flexible skills in students of technical specialties is effective provided that certain pedagogical approaches and methods are comprehensively implemented within the framework of humanitarian training. The results obtained confirm the need to integrate soft skills into the structure of academic disciplines and further improve pedagogical technologies for their formation. Prospects for further research are related to empirical verification of the effectiveness of the proposed conditions and the development of tools for assessing the level of formation of soft skills in technical students.*

Keywords: *soft skills, technical education, humanities, pedagogical conditions, interactive learning, digital technologies, competency-based approach, higher education.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах стрімкої цифровізації, автоматизації та трансформації ринку праці зростає попит не лише на фахові (hard skills), а й на гнучкі навички (soft skills), які забезпечують ефективну професійну діяльність, адаптивність та конкурентоспроможність випускників [1]. До таких навичок належать комунікація, критичне мислення, здатність до командної роботи, емоційний інтелект, креативність та вміння вирішувати комплексні проблеми. Водночас у системі підготовки студентів технічних спеціальностей традиційно домінує орієнтація на засвоєння спеціалізованих знань і технічних компетентностей, що часто зумовлює недостатню увагу до розвитку особистісно-комунікативних якостей.

Особливої актуальності набуває питання інтеграції розвитку гнучких навичок у процес вивчення гуманітарних дисциплін, які мають значний потенціал для формування світоглядних орієнтирів, соціальної відповідальності та рефлексивного мислення [2]. Проте на практиці цей потенціал використовується фрагментарно або недостатньо системно, що призводить до розриву між задекларованими освітніми цілями та реальними результатами навчання.

Додатковою проблемою є відсутність чітко структурованих методичних підходів і педагогічних інструментів, спрямованих на цілеспрямований розвиток soft skills у студентів технічних спеціальностей саме в межах гуманітарних курсів. Нерідко викладання таких дисциплін зводиться до передачі теоретичного матеріалу без належного залучення інтерактивних, практикоорієнтованих форм роботи, що обмежує можливості формування ключових компетентностей [3–5].

Відтак, виникає суперечність між зростаючими вимогами до рівня сформованості гнучких навичок у майбутніх фахівців технічного профілю та недостатньою розробленістю ефективних підходів до їх розвитку в освітньому процесі, зокрема під час вивчення гуманітарних дисциплін. Це зумовлює необхідність наукового осмислення та пошуку дієвих педагогічних рішень щодо інтеграції soft skills у зміст і методiku викладання гуманітарних курсів у закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку гнучких навичок (soft skills) у системі вищої освіти, зокрема серед студентів технічних спеціальностей, набула значної уваги у сучасних наукових дослідженнях. Це зумовлено трансформацією вимог ринку праці, де поряд із професійними знаннями дедалі більшого значення набувають універсальні компетентності, що забезпечують ефективну міжособистісну взаємодію та адаптацію до змін.

Низка досліджень зосереджується на визначенні сутності та структури soft skills. Зокрема, J. Jardim та ін. [6] розробили інструментарій для вимірювання гнучких навичок, обґрунтувавши їх багатовимірну природу та запропонували валідну психометричну модель їх оцінювання. Це створює підґрунтя для емпіричних досліджень, однак не розкриває повною мірою механізми формування цих навичок у конкретних освітніх контекстах.

Важливий напрям становлять дослідження ролі soft skills у професійному становленні. Так, N. Shah та ін. [7] доводять, що розвиток багатовимірних гнучких навичок безпосередньо впливає на кар'єрні наміри та успішність студентів у цифрову епоху. Подібною позиції дотримується F. Munir [8], який на основі опитування інженерів підкреслює, що роботодавці очікують від випускників не лише технічної експертизи, а й розвинених комунікативних та соціальних компетентностей.

Значну увагу приділено також методам розвитку soft skills у вищій школі. Систематичний огляд S. Aziz [9] узагальнює сучасні підходи, серед яких активне навчання, проектна діяльність, міждисциплінарні курси та використання цифрових технологій. Зокрема, дослідження F. Almeida та Z. Buzady [10] демонструє ефективність симуляційного навчання (на прикладі платформи FLIGBY) для розвитку навичок прийняття рішень, лідерства та командної роботи. У свою чергу, A. Betti та ін. [11] доводять, що методи активного навчання здатні одночасно розвивати як hard, так і soft skills, підвищуючи залученість студентів до навчального процесу.

Окремий пласт досліджень стосується інтеграції гуманітарної складової в підготовку технічних фахівців. У роботі F. Munir [12] обґрунтовано, що гуманітарна освіта є важливим інструментом розвитку критичного мислення, етичної відповідальності та комунікативних навичок у студентів інженерних спеціальностей. Подібні ідеї розвивають X. Sotelo та R. M. López [13], підкреслюючи значення гуманітарних дисциплін у контексті автоматизації та

майбутнього ринку праці. Крім того, F. Almeida та J. Morais [14] пропонують конкретні стратегії розвитку soft skills у технічній освіті, зокрема через інтерактивні методи навчання та міждисциплінарні підходи.

Комплексний підхід до проблеми представлено у дослідженні A. Ragusa та ін. [15], де розглядається роль soft skills у сучасних освітніх процесах загалом, із наголосом на необхідності їх системної інтеграції у навчальні програми.

Попри значну кількість досліджень, слід констатувати наявність певних наукових прогалин. По-перше, більшість робіт зосереджується на загальних підходах до розвитку soft skills без урахування специфіки їх формування саме у студентів технічних спеціальностей. По-друге, недостатньо дослідженим залишається потенціал гуманітарних дисциплін як цілеспрямованого середовища розвитку гнучких навичок, особливо з точки зору конкретних педагогічних технологій та моделей їх впровадження. По-третє, бракує комплексних емпіричних досліджень, що поєднують оцінювання рівня сформованості soft skills із аналізом ефективності конкретних освітніх інтервенцій.

Отже, актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю подолання зазначених прогалин шляхом обґрунтування та апробації підходів до розвитку гнучких навичок у студентів технічних спеціальностей у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Стаття спрямована на конкретизацію педагогічних умов і методів, які забезпечують ефективну інтеграцію soft skills у зміст гуманітарної підготовки, що дозволяє розширити існуючі наукові уявлення та практичні підходи у цій сфері.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний обсяг сучасних досліджень, присвячених розвитку гнучких навичок у вищій освіті, низка важливих аспектів цієї проблематики залишається недостатньо розробленою. Передусім, у більшості наукових праць soft skills розглядаються як універсальна категорія без належної конкретизації

умов їх формування у студентів технічних спеціальностей, для яких характерні специфічні освітні траєкторії та домінування професійно-орієнтованих дисциплін.

Окремою невирішеною проблемою є фрагментарність використання потенціалу гуманітарних дисциплін у розвитку гнучких навичок. Хоча дослідники підкреслюють їх значущість, відсутні цілісні моделі інтеграції soft skills у зміст і методику викладання гуманітарних курсів, які б враховували міждисциплінарний характер підготовки та забезпечували системність цього процесу. Недостатньо також розроблено конкретні педагогічні інструменти та технології, що дозволяють цілеспрямовано формувати такі навички, як критичне мислення, ефективна комунікація чи командна взаємодія саме в контексті гуманітарного навчання для технічних студентів.

Крім того, у наявних дослідженнях обмежено представлено емпіричні дані щодо ефективності впровадження різних методик розвитку soft skills у межах гуманітарних дисциплін, зокрема відсутній комплексний аналіз взаємозв'язку між освітніми підходами та рівнем сформованості відповідних компетентностей. Також потребує уточнення питання оцінювання гнучких навичок у навчальному процесі, оскільки існуючі інструменти не завжди адаптовані до специфіки технічної освіти.

Таким чином, невирішеними залишаються питання системної інтеграції розвитку soft skills у гуманітарну підготовку студентів технічних спеціальностей, обґрунтування ефективних педагогічних умов і методів такого розвитку, а також розроблення адекватних засобів їх оцінювання. У цьому контексті дана стаття спрямована на подолання зазначених прогалин шляхом уточнення теоретико-методичних засад розвитку гнучких навичок у процесі вивчення гуманітарних дисциплін та визначення практичних підходів до їх реалізації у закладах вищої освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування та практична конкретизація підходів до розвитку гнучких навичок (soft skills) у студентів технічних спеціальностей у процесі вивчення гуманітарних дисциплін, а також визначення ефективних педагогічних умов і методів їх формування в освітньому середовищі закладу вищої освіти.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: по-перше, уточнити сутність і структуру гнучких навичок у контексті підготовки майбутніх фахівців технічного профілю та визначити їх значення для професійної діяльності в умовах сучасного ринку праці; по-друге, проаналізувати потенціал гуманітарних дисциплін як середовища для розвитку soft skills і окреслити їх функції у формуванні особистісно-професійних компетентностей студентів; по-третє, систематизувати та обґрунтувати ефективні педагогічні підходи, методи й технології розвитку гнучких навичок у межах гуманітарної підготовки (зокрема інтерактивні, проєктні, дискусійні та цифрові формати навчання); по-четверте, визначити педагогічні умови, що забезпечують результативність цього процесу, включаючи міждисциплінарну інтеграцію, активізацію навчальної діяльності студентів та орієнтацію на практичне застосування знань.

Сформульовані цілі та завдання відображають актуальність дослідження, зумовлену потребою підвищення якості підготовки майбутніх фахівців через поєднання професійних і надпрофесійних компетентностей, а також визначають логіку подальшого викладу матеріалу. Реалізація цих завдань сприятиме заповненню наявних наукових прогалів і формуванню цілісного підходу до інтеграції розвитку гнучких навичок у гуманітарну складову технічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У межах реалізації першого завдання дослідження здійснено теоретико-аналітичне уточнення сутності поняття «гнучкі навички» (soft skills) та їх структурних компонентів із урахуванням специфіки підготовки майбутніх фахівців технічного профілю.

Аналіз сучасних наукових підходів свідчить про відсутність єдиного трактування soft skills, що зумовлено їх міждисциплінарним характером. У широкому розумінні гнучкі навички визначаються як комплекс надпрофесійних компетентностей, що забезпечують ефективну взаємодію, адаптивність та успішність особистості у професійному та соціальному середовищі. Зокрема, у дослідженні J. Jardim та ін. [6] обґрунтовано багатовимірну структуру soft skills, яка включає особистісний, соціальний та когнітивний компоненти, що корелюють із здатністю до саморегуляції, міжособистісної комунікації та критичного мислення.

У контексті технічної освіти особливого значення набуває інтегративний підхід до розуміння гнучких навичок. На основі аналізу робіт F. Munir [8], F. Almeida та J. Morais [14] встановлено, що для інженерних спеціальностей ключовими є такі групи soft skills: комунікативні (ефективна передача технічної інформації, міждисциплінарна взаємодія), когнітивні (аналітичне та критичне мислення, здатність до вирішення складних проблем), соціально-особистісні (командна робота, лідерство, емоційний інтелект) та адаптивні (гнучкість, здатність до навчання впродовж життя).

У дослідженні висунуто робочу гіпотезу, що структура гнучких навичок у студентів технічних спеціальностей має специфічну конфігурацію, зумовлену домінуванням раціонально-аналітичного мислення та обмеженим розвитком соціально-комунікативних компонентів у традиційній технічній підготовці. Для перевірки цієї гіпотези було використано теоретичний аналіз, порівняльний підхід та узагальнення результатів емпіричних досліджень, представлених у сучасній науковій літературі.

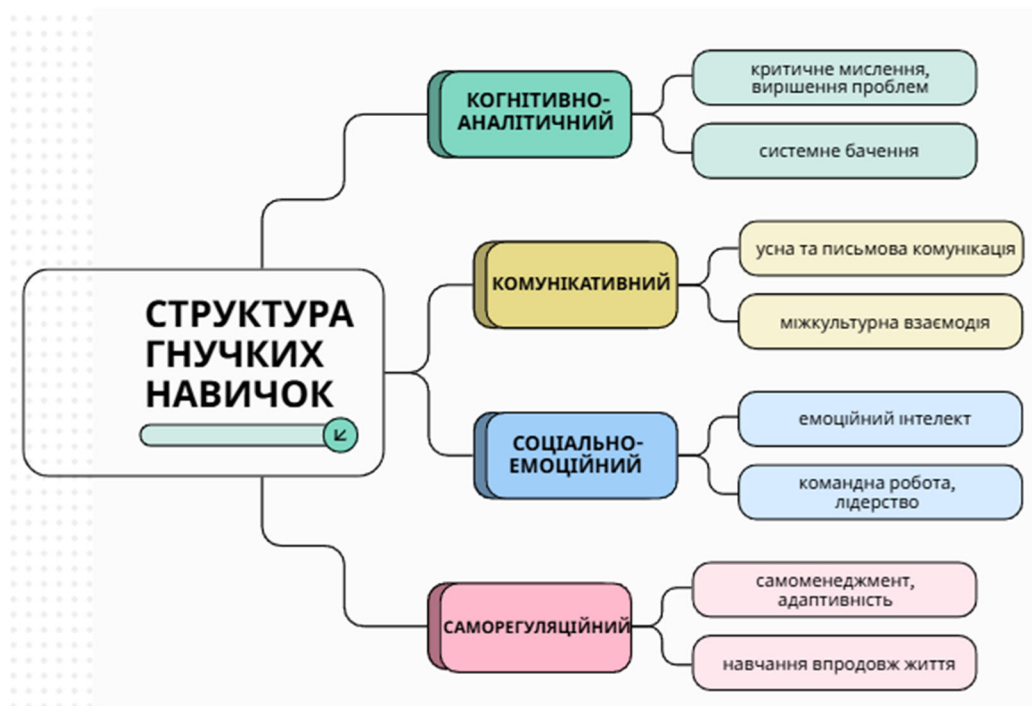
Отримані результати підтверджують, що у більшості освітніх програм технічного спрямування пріоритет надається розвитку когнітивно-аналітичних навичок, тоді як комунікативні та емоційно-соціальні компетентності формуються недостатньо системно. Це узгоджується з висновками N. Shah та ін.

[7], які підкреслюють, що саме багатовимірний розвиток soft skills є визначальним чинником професійної успішності у цифрову епоху.

На основі проведеного аналізу запропоновано уточнену структуру гнучких навичок для студентів технічних спеціальностей, що включає чотири взаємопов'язані блоки: 1) когнітивно-аналітичний (критичне мислення, вирішення проблем, системне бачення); 2) комунікативний (усна та письмова комунікація, міжкультурна взаємодія); 3) соціально-емоційний (емоційний інтелект, командна робота, лідерство); 4) саморегуляційний (самоменеджмент, адаптивність, навчання впродовж життя) (Рис. 1). Така структура відображає як універсальні, так і специфічні вимоги до підготовки майбутніх інженерів.

Рисунок 1

Структура гнучких навичок для студентів технічних спеціальностей

Джерело: власна розробка автора

Методологічно дослідження базується на аналізі наукових джерел, методи теоретичного узагальнення та систематизації. Перевагою обраного підходу є

можливість комплексного осмислення проблеми та інтеграції різних наукових позицій. Водночас обмеженням є відсутність власних емпіричних даних на цьому етапі дослідження, що зумовлює необхідність подальшої експериментальної перевірки запропонованої структури.

У межах реалізації другого завдання здійснено теоретико-аналітичне осмислення ролі гуманітарних дисциплін у формуванні гнучких навичок у студентів технічних спеціальностей та окреслено їх функції у розвитку особистісно-професійних компетентностей.

Вихідною позицією дослідження є гіпотеза про те, що гуманітарні дисципліни мають унікальний дидактичний потенціал для розвитку soft skills завдяки своїй ціннісно-смісловій, комунікативній та рефлексивній спрямованості, яка відсутня або обмежено представлена у технічних курсах. На відміну від дисциплін професійного циклу, гуманітарні курси (філософія, етика, психологія, соціологія, культурологія, ділова комунікація тощо) орієнтовані не лише на засвоєння знань, а й на інтерпретацію, дискусію, формування позиції та розвиток критичного мислення.

Аналіз сучасних досліджень [12; 13; 15] підтверджує, що гуманітарна освіта створює сприятливе середовище для формування таких ключових soft skills, як комунікація, критичне мислення, емоційний інтелект, етична відповідальність і здатність до міжкультурної взаємодії. Зокрема, F. Munir [12] підкреслює, що включення гуманітарних компонентів у підготовку інженерів сприяє розвитку рефлексивності та соціальної відповідальності, що є критично важливими в умовах складних технологічних і соціальних викликів.

У ході дослідження встановлено, що потенціал гуманітарних дисциплін реалізується через специфічні педагогічні механізми, серед яких провідну роль відіграють дискусійні практики, аналіз кейсів, есеїстика, дебати, проектна діяльність та міждисциплінарні завдання. Ці форми навчання стимулюють активну пізнавальну діяльність студентів, розвивають аргументаційні вміння,

здатність до співпраці та саморефлексії. Отже, гуманітарні дисципліни виступають не лише як джерело знань, а як простір соціальної взаємодії та особистісного розвитку.

На основі проведеного аналізу окреслено основні функції гуманітарних дисциплін у формуванні soft skills у студентів технічних спеціальностей. По-перше, когнітивно-розвивальна функція, що забезпечує формування критичного, аналітичного та системного мислення. По-друге, комунікативна функція, яка сприяє розвитку навичок міжособистісної взаємодії, аргументації та публічного виступу. По-третє, ціннісно-орієнтаційна функція, пов'язана з формуванням етичних установок, соціальної відповідальності та професійної ідентичності. По-четверте, рефлексивна функція, що передбачає розвиток самосвідомості, здатності до самоаналізу та саморегуляції. По-п'яте, інтегративна функція, яка забезпечує поєднання технічних і гуманітарних знань у цілісну систему професійної підготовки.

Результати аналізу підтверджують робочу гіпотезу про те, що цілеспрямоване використання гуманітарних дисциплін як освітнього середовища дозволяє компенсувати обмеження традиційної технічної підготовки у сфері розвитку soft skills. Водночас встановлено, що ефективність цього процесу значною мірою залежить від характеру педагогічних підходів: за умов домінування лекційно-репродуктивних методів потенціал гуманітарних курсів реалізується недостатньо.

У межах реалізації третього завдання здійснено узагальнення сучасних педагогічних підходів і конкретизацію методичного інструментарію, що забезпечує цілеспрямований розвиток гнучких навичок у студентів технічних спеціальностей під час вивчення гуманітарних дисциплін.

Вихідною є гіпотеза про те, що ефективний розвиток soft skills можливий за умови поєднання студентоцентрованого, діяльнісного та компетентнісного підходів із використанням інтерактивних, проєктних, дискусійних і цифрових

форматів навчання. Така інтеграція дозволяє перейти від репродуктивної моделі засвоєння знань до активної побудови досвіду, що безпосередньо пов'язано з формуванням комунікативних, когнітивних і соціально-емоційних компетентностей.

Аналіз наукових джерел [9–11; 14] свідчить, що найбільш результативними є підходи, які передбачають залучення студентів до активної взаємодії, рефлексії та вирішення практично значущих завдань. Зокрема, активне навчання (active learning) забезпечує одночасний розвиток hard і soft skills через участь студентів у проблемно-орієнтованих ситуаціях, дискусіях та колективній роботі [11]. У свою чергу, цифрові симуляційні технології (наприклад, FLIGBY) сприяють формуванню навичок прийняття рішень, лідерства та командної взаємодії в умовах, наближених до реальних професійних ситуацій [10].

У результаті проведеного аналізу систематизовано основні педагогічні підходи та відповідні їм методи:

1. *Інтерактивний підхід*, що передбачає активну взаємодію учасників освітнього процесу. До його ключових методів належать рольові ігри, кейс-метод, тренінгові вправи, мозковий штурм. Вони сприяють розвитку комунікативних навичок, емоційного інтелекту та здатності до співпраці.

2. *Проектний підхід*, орієнтований на виконання довготривалих завдань із практичним результатом. Проектна діяльність стимулює розвиток відповідальності, самоменеджменту, критичного мислення та навичок командної роботи. Важливою є інтеграція гуманітарного змісту з технічними аспектами, що підсилює міждисциплінарний характер навчання.

3. *Дискусійний підхід*, який реалізується через дебати, круглі столи, аналіз етичних дилем, написання аргументативних есе. Ці методи розвивають критичне мислення, аргументацію, здатність формулювати та відстоювати власну позицію, що є ключовими складовими soft skills.

4. *Цифрові технології навчання*, що включають використання онлайн-платформ, симуляцій, гейміфікації, спільних цифрових середовищ. Вони розширюють можливості взаємодії, забезпечують персоналізацію навчання та формують цифрову грамотність як складову гнучких навичок. Аналіз основних цифрових технологій, представлений у Табл. 1.

Таблиця 1

Цифрові технології навчання

Цифрові технології	Опис
Симуляційні та ігрові технології	<p>До цієї групи належать цифрові платформи, що моделюють професійні або соціальні ситуації (наприклад, FLIGBY). Вони дозволяють студентам приймати рішення в умовах невизначеності, аналізувати наслідки власних дій та отримувати зворотний зв'язок.</p> <p>Розвивають: критичне мислення, прийняття рішень, лідерство, емоційний інтелект, відповідальність.</p> <p>Педагогічна функція: створення безпечного середовища для експериментування та навчання через досвід.</p> <p>Перевага: висока наближеність до реальних ситуацій.</p> <p>Обмеження: потреба у технічних ресурсах і підготовці викладача.</p>
Платформи для спільної роботи	<p>Сюди входять Google Workspace, Microsoft Teams, Miro, Notion тощо, які дозволяють організувати групову діяльність, спільне створення контенту та проєктну роботу.</p> <p>Розвивають: командну взаємодію, комунікацію, відповідальність за спільний результат, навички переговорів.</p> <p>Педагогічна функція: підтримка колаборативного навчання та міждисциплінарної взаємодії.</p> <p>Перевага: можливість асинхронної та синхронної взаємодії.</p> <p>Обмеження: нерівномірне залученість студентів.</p>
Онлайн-дискусійні середовища та платформи для рефлексії (форуми, блоги, LMS-системи – Moodle, Canvas)	<p>Використовуються для організації обговорень, написання есе, ведення рефлексивних щоденників.</p> <p>Розвивають: аргументацію, письмову комунікацію, критичне мислення, саморефлексію.</p> <p>Педагогічна функція: формування культури академічного дискурсу.</p> <p>Перевага: можливість глибокого осмислення матеріалу.</p> <p>Обмеження: потребує чіткої модерації та критеріїв оцінювання.</p>
Цифрові інструменти гейміфікації	<p>Застосовуються для підвищення мотивації та залучення студентів через елементи гри (бали, рейтинги, змагання).</p> <p>Розвивають: швидкість мислення, адаптивність, залученість, емоційну стійкість.</p>

(Kahoot, Quizizz, Classcraft)	Педагогічна функція: стимулювання активної участі та підтримка інтересу до навчання. Перевага: високий рівень мотивації. Обмеження: ризик поверхневого засвоєння без глибокої рефлексії.
Інструменти для створення та презентації контенту (Canva, Prezi, PowerPoint, відеоредактори)	Використовуються для підготовки студентських проєктів, презентацій, відеосес. Розвивають: креативність, візуальне мислення, публічну комунікацію, структурування інформації. Педагогічна функція: розвиток навичок самопрезентації та інтерпретації знань. Перевага: інтеграція творчості в навчальний процес. Обмеження: іноді акцент зміщується з змісту на форму.
Адаптивні та аналітичні освітні системи (learning analytics)	Дозволяють відстежувати прогрес студентів, аналізувати їхню активність і надавати персоналізований зворотний зв'язок. Розвивають: саморегуляцію, відповідальність за навчання, здатність до самооцінювання. Педагогічна функція: індивідуалізація навчання. Перевага: персоналізація освітньої траєкторії. Обмеження: обмежений доступ у деяких ЗВО.

Джерело: власна розробка автора

Обґрунтування ефективності зазначених підходів базується на результатах досліджень, які демонструють, що поєднання різних форматів навчання створює умови для комплексного розвитку soft skills. Зокрема, систематичний огляд S. Aziz [9] підтверджує, що інтеграція активних і цифрових методів є найбільш ефективною стратегією у сучасній вищій освіті. Водночас F. Almeida та J. Morais [14] наголошують на важливості контекстуалізації навчання, коли завдання максимально наближені до реальних професійних ситуацій.

У дослідженні також проаналізовано переваги та обмеження використання зазначених методів. До переваг належать підвищення мотивації студентів, розвиток автономності, формування практично орієнтованих компетентностей. Серед обмежень – потреба у високому рівні педагогічної підготовки викладача, значні часові витрати на організацію навчального процесу, а також необхідність адаптації методів до рівня підготовки студентів.

У межах реалізації четвертого завдання здійснено теоретико-методичне обґрунтування сукупності педагогічних умов, що забезпечують результативність

процесу розвитку гнучких навичок у студентів технічних спеціальностей під час вивчення гуманітарних дисциплін.

Вихідною є гіпотеза про те, що формування soft skills є ефективним за умови цілісної організації освітнього процесу, яка поєднує міждисциплінарну інтеграцію змісту навчання, активізацію пізнавальної діяльності студентів та орієнтацію на практичне застосування знань у контексті професійно значущих ситуацій. Такий підхід відповідає сучасній компетентнісній парадигмі освіти та забезпечує перенесення сформованих навичок у реальну діяльність.

Першою ключовою педагогічною умовою визначено *міждисциплінарну інтеграцію* гуманітарних і технічних знань. Аналіз досліджень [14; 15] показує, що ізольоване викладання гуманітарних дисциплін знижує їх прикладну значущість для студентів технічних спеціальностей. Натомість інтеграція змісту передбачає включення професійно орієнтованих кейсів, аналіз етичних аспектів інженерної діяльності, розгляд соціальних наслідків технологічних рішень. Це сприяє формуванню системного мислення, здатності бачити зв'язки між технічними та соціальними процесами, а також розвитку критичного аналізу. Практична реалізація цієї умови можлива через міждисциплінарні проекти, спільні курси та командне викладання (team teaching).

Другою умовою є *активізація навчальної діяльності студентів*, що передбачає їх залучення до активних, інтерактивних та рефлексивних форм роботи. Як засвідчують дослідження [9; 11], саме активна участь у навчальному процесі є визначальним чинником розвитку soft skills. У ході дослідження встановлено, що ефективними є такі механізми активізації: проблемно-орієнтоване навчання, дискусії, дебати, кейс-аналіз, групова робота, рефлексивні практики. Вони сприяють розвитку критичного мислення, комунікації, здатності до аргументації та співпраці. Важливим аспектом є також створення безпечного освітнього середовища, яке стимулює висловлення власної думки та прийняття різних точок зору.

Третьою педагогічною умовою визначено *орієнтацію на практичне застосування знань*, що забезпечує зв'язок теоретичного матеріалу з реальними професійними ситуаціями. Згідно з результатами досліджень [7; 12], розвиток *soft skills* є найбільш ефективним у контексті діяльності, максимально наближеної до майбутньої професійної практики. У межах гуманітарних дисциплін це реалізується через аналіз реальних кейсів, моделювання професійних ситуацій, виконання проєктів, орієнтованих на вирішення соціально-технічних проблем. Такий підхід сприяє формуванню здатності застосовувати знання у нових умовах, приймати рішення та нести відповідальність за їх наслідки.

Додатково обґрунтовано значення таких умов, як *рефлексивна спрямованість навчання* (розвиток самосвідомості та самооцінювання), *цифрова підтримка освітнього процесу* (використання технологій для колаборації та моделювання), а також *методична готовність викладача до впровадження інноваційних підходів*. Саме сукупність цих умов забезпечує системність і сталість розвитку гнучких навичок.

Отримані результати підтверджують робочу гіпотезу про те, що результативність розвитку *soft skills* у межах гуманітарної підготовки визначається не окремими методами, а цілісною системою педагогічних умов. Їх реалізація дозволяє забезпечити інтеграцію знань і навичок, підвищити мотивацію студентів та сформувати здатність до ефективної професійної діяльності. Таким чином, визначені педагогічні умови становлять основу для розроблення практичних моделей інтеграції *soft skills* у гуманітарні дисципліни та подальшого вдосконалення освітнього процесу.

Висновки. Проведене дослідження було спрямоване на теоретичне обґрунтування та конкретизацію підходів до розвитку гнучких навичок у студентів технічних спеціальностей у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Отримані результати дозволяють стверджувати, що поставлена мета досягнута, а визначені завдання реалізовані у повному обсязі.

У ході дослідження уточнено сутність і структуру soft skills у контексті технічної освіти, що дало змогу розглядати їх як багатовимірну систему когнітивно-аналітичних, комунікативних, соціально-емоційних і саморегуляційних компонентів. Це створило теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу умов їх формування. Встановлено, що гуманітарні дисципліни мають значний потенціал як освітнє середовище розвитку гнучких навичок завдяки своїй орієнтації на формування критичного мислення, комунікації, рефлексії та ціннісних установок.

Систематизація педагогічних підходів показала, що найбільш ефективними є інтерактивні, проєктні, дискусійні та цифрові формати навчання, які забезпечують активну участь студентів у навчальному процесі та сприяють набуттю практичного досвіду. Обґрунтовано, що використання цифрових технологій розширює можливості розвитку soft skills через моделювання професійних ситуацій, організацію співпраці та підтримку рефлексивної діяльності.

Визначено сукупність педагогічних умов, які забезпечують результативність цього процесу, зокрема міждисциплінарну інтеграцію змісту навчання, активізацію навчальної діяльності студентів та орієнтацію на практичне застосування знань. Доведено, що саме комплексна реалізація цих умов сприяє ефективному формуванню гнучких навичок і подоланню обмежень традиційної технічної підготовки.

Разом із тим результати дослідження вказують на необхідність подальшого наукового пошуку. Перспективними напрямками є емпірична перевірка ефективності запропонованих педагогічних умов і методів, розроблення інструментів оцінювання рівня сформованості soft skills у студентів технічних спеціальностей, а також вивчення можливостей адаптації цих підходів у різних

освітніх контекстах. Це дозволить поглибити наукове розуміння проблеми та підвищити практичну ефективність інтеграції розвитку гнучких навичок у систему вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Котельникова Ю. М., Касьмін Д. С. Важливість розвитку soft skills в умовах сучасного ринку праці. *Methods of solving complex problems in science: XVI International Scientific and Practical Conference*. Prague, Czech Republic, 2023. С. 117–120.

2. Добровольська В. Компетентнісна модель інтеграції soft skills у контексті соціально-гуманітарних дисциплін для фахівців морської галузі. *Теорія і методика викладання у технічних закладах вищої освіти: колективна монографія; за заг. ред. Г. Д. Берегової*. Херсон : Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В. С., 2025. С. 86–104.

3. Яремчук Н. В., Клименко Т. А. Сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін. *Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали VIII Міжнародної конференції*. Київ : Ліра-К, 2026. С. 804–805.

4. Островська Н. Д. Особливості викладання дисциплін гуманітарного циклу для інженерних спеціальностей. *Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції*. Запоріжжя : ФОП Однорог Т. В., 2025. С. 232–234.

5. Белоброва Т. Проблеми викладання соціально-гуманітарних дисциплін економічного спрямування в технічному закладі. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. № 1. С. 34–39.

6. Jardim J., Pereira A., Vagos P., Direito I., & Galinha S. The soft skills inventory: developmental procedures and psychometric analysis. *Psychological*

Reports. 2022. Vol. 125(1). P. 620–648. DOI: <https://doi.org/10.1177/0033294120979933>.

7. Shah N., Bano S., Saraih U. N., Abdelwahed N. A. A., & Soomro B. A. Leading towards the students' career development and career intentions through using multidimensional soft skills in the digital age. *Education + Training*. 2023. Vol. 65(6–7). P. 848–870. DOI: <https://doi.org/10.1108/ET-12-2022-0470>.

8. Munir F. More than technical experts: Engineering professionals' perspectives on the role of soft skills in their practice. *Industry and Higher Education*. 2022. Vol. 36(3). P. 294–305. DOI: <https://doi.org/10.1177/09504222211034725>.

9. Aziz S. Soft skills development methods in higher education: a systematic literature review. *Higher Education, Skills and Work-based Learning*. 2025. Vol. 15(4). P. 868–883. DOI: <https://doi.org/10.1108/HESWBL-02-2025-0050>.

10. Almeida F., & Buzady Z. Development of soft skills competencies through the use of FLIGBY. *Technology, Pedagogy and Education*. 2022. Vol. 31(4). P. 417–430. DOI: <https://doi.org/10.1080/1475939X.2022.2058600>.

11. Betti A., Biderbost P., & García Domonte A. Can active learning techniques simultaneously develop students' hard and soft skills? Evidence from an international relations class. *PLOS ONE*. 2022. Vol. 17(4). e0265408. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0265408>.

12. Munir F. Humanities education for engineering students: Enhancing soft skills development. *Societies*. 2025. Vol. 15(1). Art. 12. DOI: <https://doi.org/10.3390/soc15010012>.

13. Sotelo X., & López R. M. Introduction to the Special Issue: Soft Skills in Humanities Education: Automation and the Future of the Workforce. *The International Journal of Humanities Education*. 2022. Vol. 20(2). Art. 0. DOI: <https://doi.org/10.18848/2327-0063/CGP/v20i02/0-0>.

14. Almeida F., & Morais J. Strategies for developing soft skills among higher engineering courses. *Journal of Education*. 2023. Vol. 203(1). P. 103–112. DOI: <https://doi.org/10.1177/00220574211016417>.

15. Ragusa A., Caggiano V., Trigueros Ramos R. et al. High education and university teaching and learning processes: Soft skills. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022. Vol. 19(17). Art. 10699. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph191710699>.